

ACC. N:R. M. 13964:1-6.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—←

Landskap: Skåne Upptecknat av: Alfred Larsson,
 Härad: Vimmerby Adress: S. By
 Socken: S. By Berättat av: Alfred Larsson, se uppt.
 Uppteckningsår: 1956 Född år i
Stadsens bakvärd!

Uppteckningen rör Wadsten, - lagkunnig man,
som gick igen. s. 1-6.
(skis a sid. 6.)

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 13964:1.

Wadsten.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

I

*Fr. uppt.
1.*

Under åren närmast efter sekelskiftet hörde jag ofte folk av äldre årgångar tala om en man, Wadsten, som längre tillbaka hade levat i bygden. ~~HAN~~ HAN hade där, i Hemmesdynge socken, varit innehavare av en gård, kallad "Villen", (numera Elinehill). Gården ligger nordost om Hemmesdynge kyrka, på en knapp kilometers avstånd. Denne Wadsten skulle i flera avseende ha varit en märklig man. Han var också advokat och ansågs ~~också~~ ha varit mycket lågkunnig, varför han blivit mycket anlitad av bygdens allmoge då det gällde krångel med ägorättsförhållanden och dyl.

Emellertid visste folk berätta att denne Wadsten "gick igen" Mer än en förklarade sig ha nattetid mött honom, dels gående men oftast körande. Ett ekipage med fyrspann, ibland förspännt med hästar. Andra gånger hade det syntts vara fyra stora svarta hundar, med eldslågor frustande ur gapen. Och detta hade företrädesvis inträffat på vägen S. Åby-österut.

På många år har jag inte hört vidare berättas om denne man, men för något år sedan fick jag tillfälle att återkomma till saken vid samtal med ett par äldre personer här i S. Åby och relaterar här något av vad dessa hade att förtälja.

ACC. N:R M. 13964:2.

Wadsten

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Under 1920-talet var Wallin innehavare av gården Villen. (Elinehill) 2
Gården, numera på circa 70 tunnland, skulle under Wadstens tid ha ut-
ökats i areal så att den slutligen omfattade omkring 200 tunnland.
När Wadsten först blev innehavare av gården är ej säkert känt.
Troligen var det strax efter enskiftet på 1820-30-talet. Emellertid
var han på Villen under mitten av förra seklet. Efterhand som gårdens
areal tillväxte, utökades också byggnaderna och strax efter sekelskif-
tet fanns där sålunda kvar ovanligt långa längor. Gården är numera
ombyggd. Även i andra avseende skillde sig gårdens anläggning betyd-
ligt från det vanliga i bygden.

Det gängse namnet Villen tillkom genom ett ovanligt förfarande.
Troligen i början av Wadstens innehav av gården. Av någon anledning,
som Wallin ej kunde utreda, skulle Dybäcks gård lämna från sig ett
jordområde om circa tjugo tunnland, vilket skulle tillföresen gård
i Stora Isie by. Därvid tillgreps det egendomliga förfaringssättet
att Dybäcksgården lämnade från sig de tjugo tunnlanden till närmaste
granne väster om. Denne i sin ordning lämnade lika mycket från sig
till sin granne. Och så fortsatte det undan för undan genom Tullstorp
Bedinge, Espö och Klästerpssocknar. Då denna process så nådde Villen
och Wadsten erhölet försäkran om att han var ägare till arealen

ACC. N:R M. 13964:3.

Wadsten

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

ifråga så deklarerade han helt kort=Sålunda är denna jorden nu min och så stoppar vi. Och så stoppade förloppet ett par etapper innan målet nåtts. I gårdens papper äro olika delars åtkomst visat med vederbörliga åtkomsthandlingar. Men vad dessa tjugo tunnland be-
-träffar, så angivas de endast som "villmark". Härav det förr gängse namnet på gården, =Villen.

Även i andra avseende syntes han ha varit självrådig. Såsom vanligt här på slätten, omgävos gårdarnas ägor av ett gärde, en upp-
-kastad jordvall, merändels planterad med pil eller något annat trädslag. Dessa gräsbevuxna rågångar brukade avbetas av respektive jordägares djur, men halverades eftersom gränsen gick mitt i rågång-
-en. Detta kom även att gälla vad som med mellanrum avgallrades av de träd, som växte där. Men Wadsten, för sin del, lät högst egenhän-
-digt kungöra i kyrkan att rågångarna lågo helt på hans mark, var-
-för en och var av dem som vågade nyttja sig av denna förut själv-
-skrivna rätt, han komme att böta sex riksdaler.

Wallin hade, såsom många andra hört berättas att han, Wadsten, nattetid hade brukat färdas i bygden. På särskild fråga förklarade han att han själv ej hade iakttagit något ovanligt under tiden på Villen. Men däremot hade han dräng, (vilken ännu lever) som bestämt försäkrade att han ofta nattetid hört Wadsten komma i full karriär in på gården. Och syntes ha vagnen förspänd med fyra eldfrustande, stora djur, liknande hundar.

ACC. N:R M. 13964: 4.

Wadsten

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Vid samtal med Frits Persson Kunde han berättat om något rätt besynnerligt, som berör "fallet" Wadsten.

Frits Persson, som alltsedan de tidigare barndomsåren haft sitt hem på Bertelsta gård och alltjämnt bor där, kan betraktas som en mycket tillförlitlig berättare. Han kunde upplysa om att han under barndoms- och uppväxtåren, -slutet av 1830-talet fram till sekel-skiftet ofta hörde de äldre berätta om Wadsten, hans verksamhet och gärning, samt ej minst det faktum att han "gick igen". Från de uppväxande yngre generationerna hördes sådana skildringar alltmera sällan.

För omkring åtta år sedan då en syster en längre tid läg på sitt sjukläger och Persson därunder måste ihällande avlösa vid nattvaka, brukade han fram på morgnarna, vid 3-4-tiden gå ut och friska upp sig något. Han brukade då gå ett slag runt gården. Därvid observerade han en morgon att en skepnad syntes komma gående ett stycke öster om gården, på en hundra meters avstånd. Han fann detta rätt besynnerligt. Någon natt senare fick han till sin förvåning åter se en gestalt komma gående därute i markerna. Det slog honom då att han under sin barndom ofta hört gårdens tröskemännor, vilka redan vid fyratiden anlände till gården, säga: -I natt var Wadsten ute och färdades igen. De hade sett honom komma just därute öster om gården och där hade i äldre tid en väg gått fram, förövrigt upptagen på

ACC. N:R M. 13964:5.

gamla ägokartor. Nästa gång Persson såg samma upprepas, beslöt han undersöka seken. Han gick skepnaden tillmötes och anropade: -Kom hit, Wadsten, så att vi kunna talas vid. Samtidigt försvann emellertid skepnaden.

Av intresse vill jag gärna förtydliga detta något och närsluter därför en liten skiss.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

M. 13964:6.

FOLKLIVSARKIVET
LUND

Situationskiss, ("Fallet" Wadsten)

